

๒๕. โคตมพุทฺธวโร

[๑]	อหเมตฺรหิ สมพุทฺโธ ปธานํ ปทหิตวาน	โคตโม สกยวฑฺฒโน ปตฺโต สมโพธิมุตฺตมํ.
[๒]	พฺรหฺมณา ยาจิตฺ สนนฺโต อภฺจฺจารสฺสนํ โภกฺกีนํ	ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยํ ปจฺมาภิสฺมโย อหุ.
[๓]	ตฺโต ปฺรณฺจ เทเสฺนฺโต คณฺนาย น วตฺตพฺโพ	นรเทวสฺมาคเม ¹ ทฺตฺติยาภิสฺมโย อหุ.
[๔]	อิเธวาทํ เอตฺรหิ คณฺนาย น วตฺตพฺโพ	โอรทํ มม อตฺรชํ ตฺตฺติยาภิสฺมโย อหุ.
[๕]	เอโกสิ ² สฺนนิปาโต เม อชฺตมเตฺรสฺสตาณํ	สวากานํ มहेสิณํ ภิกฺขุณาสิ สฺมาคโม.
[๖]	วิโรจฺมาโน วิมโล ททามิ ปตฺถิตํ สพฺพํ	ภิกฺขุสํชฺสส มชฺฌโต ³ มณฺีว สพฺพกามโท.
[๗]	ผลมาภฺขมานานํ จตฺตฺสจฺจํ ปกาเสมิ	ภวจฺฉนฺทํ ชเหสิณํ อนุกมฺปาย ปาณินํ.
[๘]	ทสฺวีสสทฺสฺสาณํ เอกทฺวินนํ อภิสฺมโย	ธมฺมาภิสฺมโย อหุ คณฺนาโต อสงฺขิโย.
[๙]	วิทฺถาริกํ พหุชฺฌณํ อิธ มยฺหํ สกยมนฺิโน	อิทฺธํ ฝิตํ สฺมุจฺจลิตํ สาสนํ สุวิโสธิตํ.
[๑๐]	อนาสวา วิตฺราคา ภิกฺขุ เนกสฺตา สพฺเพ	สฺนตฺตจิตฺตา สฺมาหิตา ปรีวาเรนฺติ มํ สทา.
[๑๑]	อิทานิ เย เอตฺรหิ อปฺปตฺตมานสา เสชา	ชฺหนฺติ มานุสํ ภวํ เต ภิกฺขุ วิญฺญฺครหิตา.
[๑๒]	อริยญฺชสํ โถมยฺนฺตา พฺุชฺฌิสฺสฺสนฺติ ชฺตฺติมฺนฺโต ⁴	สทา ธมฺมรฺตา ชฺนา ⁵ สํสาร์สริตา นรา.

¹ อ. นรเทวสมาคโม

² อ. เอโกว

³ ฉ.ม. มชฌโค

⁴ ฉ.ม., อ. สติมนโต

⁵ ฉ.ม., อ. สํสาร์สริตํ คตา

[๑๓]	นครี กปิลวตถุ เม มยหิ ชเนตติกา มาตา	ราชา สุทุโธทโน ปิตา มายาเทวีตี วุจจติ.
[๑๔]	เอกุนตีสวสธานี 7สุจนโท โกกนุโท โกญโจ	อการิ อชฎาวสีหิ ⁶ ตโย ปาสาทมุตตมา.
[๑๕]	จตตาลีสสทสธานี ยโสธรา ⁸ นาม นารี	นารีโย สมลงกตา ราหุโล นาม อตรโซ.
[๑๖]	นิमितเต จตุโร ทิสวา ฉวสสิ ปธานจาริ	อสสยาเนน นิกขมิ อจรี ทุกกริ อหิ.
[๑๗]	พาราณสียิ อสิปตเน อหิ โคตมสมพุทโธ	ชชิน จกั ปวตตยิ สรณิ สพพปาณินิ.
[๑๘]	โกลิโต อุปติสโส จ อานนโท นามุปฐาโก	เทว ภิกขุ อคคสาวกา สนติกาวจโร มม
[๑๙]	เจมา อุปปลวณณา จ จิตโต จ หตถาพวโก	ภิกขุณี อคคสาวิกา. อคคูปฐากุปาสกา
[๒๐]	นันทมาตา จ อุตตรา อหิ อสสตถมุลลหิ	อคคูปฐากุปาสิกา. ปตโต สมโพธิมุตตมิ
[๒๑]	พยามปภา สทา มยหิ อปปี วสสสตติ आयु	โสฬสทตถมคคโต. ¹⁰ มเมตริหิ ¹¹ วิชชติ
	ตาวตา ติฏฐมาโนหิ	ตาเรสิ ¹² ชนตี พหิ.

⁶ ฉ.ม., อ. อชฎหิ วสี

⁷ ฉ.ม. รรมโม สุรมโม สุภโก, อ. ราโม สุราโม สุภโต

⁸ ฉ.ม. ภททกถยจนา, อ. ฉททกจจา

⁹ ฉ.ม., อ. จกั ปวตติตี มยา

¹⁰ ฉ.ม. โสฬสทตถมคคตา

¹¹ ฉ.ม., อ. อิทาเนตริหิ

¹² ฉ.ม., อ. ตาเรมิ

[๒๒]	จปยิตวาน ฌมโหมกัก ¹³ อหังปี น จิรสเสว อิเรว ปรีนิพพิสส์	ปจฉิมชนโพธน์ สทธิ สวากส์มโต อคคิวาหารสงขยา.
[๒๓]	ตานี จ อตุลเตชานี 15อหัง คุณธารโณ เทโห	อิมานี จ ยสพลานี ¹⁴ ทวตตีสวรลกขณวิจิตโต.
[๒๔]	ทสทิสสา ¹⁶ ปภาเสตวา สพพา สมนตรหิสสนติ	สตรสีว ฌปฺปภา นนุ รัตตา สพพสงขาราตี.

โคตมพุทธวิโส ปญจวิสติโม.

-----

๒๖. พุทธูปกิณณกณฺฐ

[๑]	อปริเมยฺมย อิตโต กปเป ตณฺหฺงโร เมธงฺโร ทีปงฺกโร จ สมพุทฺโธ	จตุโร อาสุ วินายกา อโถปี สรณงฺโร เอกกปฺปมฺหิ เต ชินา.
[๒]	ทีปงฺกรสฺส อปเรณ เอโถว เอกกปฺปมฺหิ	โกณฺฑลฺลโถ นาม นายโก ตาเรสิ ชนตฺ พหุ.
[๓]	ทีปงฺกรสฺส ภาควโต เอเตสฺ อนฺตรา กปฺปา	โกณฺฑลฺลสฺส จ สตฺถุโน คณฺนาโต อสงฺเขยยา.
[๔]	โกณฺฑลฺลสฺส อปเรณ เตสฺปี อนฺตรา กปฺปา	มงฺคโล นาม นายโก คณฺนาโต อสงฺเขยยา. ¹⁷
[๕]	มงฺคโล จ สุมนฺ จ เตปี พุทฺธา เอกกปฺเป	เรวโต โสภิตฺ มุนิ จกฺขุมนฺโต ปภงฺกรา.

¹³ ฉ.ม. ฌมมกัก

¹⁴ ฉ.ม., อี. ทสพลานี

¹⁵ ฉ.ม., อี. อยญจ คุณวรเทโห ทวตตีสลกขณาจิตโต

¹⁶ อี. อสทิสสา

อี. โกณฺฑลฺลสฺส นาม

¹⁷ ฉ.ม. อสงฺขียา. เอวมุปริปี

[๖]	โสภิตสส อปเรน เตสปี อนตรา กปปา	อโนมทสสี มหามุณี ¹⁸ คณนาโต อสงเขยยา.
[๗]	อโนมทสสี ปทุโม เตปี พุทธา เอกกปเป	นารโท จาปี นายโก ตมนตการกา มุณี.
[๘]	นารทสส อปเรน เอกกปปมहि อุปปโน	ปทุมุตโตโร นาม นายโก ตารสิ ชนตัม พหุ.
[๙]	นารทสส ภควโต เตสปี อนตรา กปปา	ปทุมุตตรสส สตถุโน คณนาโต อสงเขยยา.
[๑๐]	กปปสทสสสมहि ปทุมุตโตโร โลกวิทู	เอโก อาสิ มหามุณี อาหุติณัม ปฏิกคโ.
[๑๑]	ตีสกปปสทสสมहि สุเมโธ จ สุชาโต จ	ทเว ¹⁹ อาสีสุ นายกา โอรโต ปทุมุตโตโร.
[๑๒]	อฏฐารสกปปสเต ปิยทสสี อตถทสสี	ตโย อาสีสุ นายกา ธมมทสสี จ นายกา.
[๑๓]	โอรโต ²⁰ จ สุชาตสส เอกกปปมहि สมพุทธา ²¹	สมพุทธา ทิปุตตมา โลก อปปฏิปุคคลา.
[๑๔]	จตุณวุเต อิต กปเป สิทตโต โส โลกวิทู	เอโก อาสิ มหามุณี สลลกขโต ²² อนุตโตโร.
[๑๕]	เทวนวุเต อิต กปเป ตีสโส ปุสโส ²³ จ สมพุทธา	ทเว อาสีสุ นายกา อสมมา อปปฏิปุคคลา.
[๑๖]	เอกนวุเต อิต กปเป โสปี พุทโธ การุณโก	วิปสสี โลกนายโก สตเต โมเจสิ พนธนา.
[๑๗]	เอกตตีเส อิต กปเป สิขี จ เวสสภู เจว	ทเว อาสีสุ นายกา อสมมา อปปฏิปุคคลา.

¹⁸ ฉ.ม., อ. มหายโส

¹⁹ ฉ.ม. อาสิ วินายกา. เอวมุปริปี

²⁰ อ. โอรโส

²¹ ฉ.ม. เต พุทธา

²² ฉ.ม. สลลกขโต, อ. สลลคโต

²³ ฉ.ม. พุสโส

[๑๘]	อิมมฺหิ ภทฺทเก กปฺเป กุกฺกุสนฺโธ โภณาคมนโน	ตโย อาสีสุ นายกา กสฺสโป จาปี นายโก.
[๑๙]	อหเมตฺรหิ สมพฺพุโธ เอเตปิเม ปญจ พุทฺธา	เมตเตยโย จาปี เหสฺสตี ธีรา โลกานุกมฺปกา.
[๒๐]	เอเตสํ ฅมฺมราชูณํ อาจิกฺขิตวาน ตํ มคฺคํ	อณฺเณสํ เนกโกภฺนินํ นิพฺพุตา เต สสาวกาตี.

พุทฺธปฺปภิณฺณกถนฺโต นิฏฺฐิตโ.

๒๗. ธาตุภาชนียกถา

[๑]	มหาโคตโม ชินวโร ธาดูวิตฺถาริกํ อาสี	กฺุสินารมฺหิ นิพฺพุโต เตสุ เตสุ ปเทสฺสโต.
[๒]	เอโก อชาติตฺตตฺตฺส เอโก กปิลวตฺตตฺสมี	เอโก เวสาลียา ปุเร เอโก จ อลลกปฺปกเ.
[๓]	เอโก จ รามคามมฺหิ เอโก ปาเวยฺยเก มลฺลเ	เอโก จ เวฏฺฐทีปเก เอโก จ โกสินารเก.
[๔]	ตุมพฺสส ^{๒๔} ญฺูป กಾರೆสิ องฺคารญฺูป กಾರೆสิ	พฺรหฺมโณ โทณสวหฺโย โมรียา ตฺถจฺมานสา.
[๕]	อญฺฐ สารีริกา ญฺูปา องฺคารญฺูโป ทสฺโม	นวมฺ ตุมพฺเจตฺติโย ^{๒๕} ตทาเยว ปตฺติฏฺฐิตโ.
[๖]	อญฺฐหีสํ จตฺสฺโส ทาธา อสมฺภินฺนา อีมา สตฺต	อกฺขกา เทว จ ธาตุโย เสสา ภินฺนาว ธาตุโย.
[๗]	มหนฺตา มุคฺคมตฺตา จ ชฺุทฺทกา สาสปมตฺตา จ	มชฺฉิมฺมา ภินฺนตณฺฑุลา นानาวณฺณา จ ธาตุโย.
[๘]	มหนฺตา สุวณฺณวณฺณา จ ชฺุทฺทกา มกฺกุลวณฺณา จ	มุตฺตวณฺณา จ มชฺฉิมฺมา โสฬสฺสโทณมตฺติกา.
[๙]	มหนฺตา ปญฺจ นาฬิโย ชฺุทฺทกา ญฺู นาฬิ เจว	นาฬิโย ปญฺจ มชฺฉิมฺมา เอตา สพฺพาปี ธาตุโย.
[๑๐]	อญฺฐหีสํ สีหเพ ทีเป สีหเพ ทกฺขินกฺขญฺจ	พฺรหฺมโลเก จ วามกํ สพฺพาเปตา ปตฺติฏฺฐิตา.
[๑๑]	เอกา ทาธา ติทสฺปุเร	เอกา นาคปุเร อหุ

^{๒๔} ฉ.ม., อี. กุมภสส

^{๒๕} ฉ.ม., อี. กุมภเจตฺติโย

	เอกา คนธาวีสเย	เอกา กาลิงคราชีโน.
[๑๒]	จตุตทาฬีสสมา ทนตา	เกสา โลมา จ สพพโส
	เทวา หรีสุ เอเกกั	จกุกวาพปรมปรา.
[๑๓]	วชิรายั ภควโต	ปตโต ทณโต จ จีวร
	นิवासัน กุสขเร ²⁶	ปจจตถรณ สีสวหเย. ²⁷
[๑๔]	ปาฐลิปุตตนคร	กรกั กายพนธัน
	จมปายั อุกทสาฎกา ²⁸	อุณณโลมณจ โกสเล.
[๑๕]	กาสาวกั ²⁹ พรหมโลก	เวชนั ติทเส ปุเร
	³⁰ ปาสาณเก ปท สเฐจ	ยถาปิ กจจต ปุริ
	นีสีนัน อวนตีส ³¹	เทวรฐเจ ³² อตถรณ.
[๑๖]	อรณิ จ มิถิลาัย	วิทเทห ปริสสาวน
	วาสิ สุกขิขรณจาปี	อินทปตถปุเร ³³ ตทา.
[๑๗]	³⁴ ปริกขารอ อวเสสา	ชนปเท อปรนตเก
	ปริกุตตานิ มุนินา	มhesสนติ ³⁵ มนุชา ตทา.
[๑๘]	ธาตวิตถาริกั อาสิ	โคตมสส มhesสิน
	ปาณินัน อนุกมปาย	อหุ โปราณิกั ตทาติ.

ธาตูกาชนียกถา นิฎฐิตา.
พุททวิโส นิฎฐิต.

---

²⁶ อ. กุสขเร

²⁷ ฉ.ม., อ. กปิลวหเย

²⁸ ฉ.ม. จมปายุกทสาฎิกั, อ. จมปายั กสาฎิกา

²⁹ ฉ.ม., อ. กาสาวณจ พรหมโลก

³⁰ อ. ปาสาณเก ปท สเฐจ จาปี อจจติ ปท, ฉ.ม. อิม ปาธา น ทิสสนติ

³¹ อ. อวนติปุเร

³² ฉ.ม., อ. รฐเจ

³³ อ. อินทรฐเจ

³⁴ อ. ปริกขาร อวเสส

³⁵ ฉ.ม. อกัสุ

๒๕. โคตมพุทธรังค์

ว่าด้วยพระประวัติของพระโคตมพุทธเจ้า

- [๑] ในกาลบัดนี้ ตถาคตเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านามว่าโคตม
เจริญในศากยสกุล บำเพ็ญความเพียรแล้ว
ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันประเสริฐ
- [๒] ผู้อันพรหมทูลอาราธนาแล้ว ประกาศพระธรรมจักร
เทวดาและมนุษย์ประมาณ ๑๘ โภกวิ ได้บรรลุธรรมครั้งที่ ๑
- [๓] จากนั้น เราเมื่อแสดงธรรมในสมาคมเทวดาและมนุษย์
การบรรลุธรรมครั้งที่ ๒ ไม่ต้องกล่าวถึงจำนวน
- [๔] ต่อมา ในคราวที่เรากล่าวสอนบุตรของเรา บัดนี้ ณ ที่นี้แล
การบรรลุธรรมครั้งที่ ๓ ไม่ต้องกล่าวถึงจำนวน
- [๕] เรามีการประชุมสาวก ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ครั้งเดียว
ภิกษุประมาณ ๑,๒๕๐ รูป ได้มาประชุมกัน
- [๖] เราผู้ปราศจากมลทิน รุ่งเรืองอยู่ในท่ามกลางภิกษุสงฆ์
ให้สิ่งที่ปรารถนาทุกอย่างเหมือนแก้วสารพัดนึก
ให้สิ่งที่ต้องการทั้งปวง ฉะนั้น
- [๗] เราประกาศอริยสัจ ๔ เพื่ออนุเคราะห์สัตว์ทั้งหลาย
ผู้หวังผล ผู้แสวงธรรมเป็นเครื่องละความพอใจในภพ
- [๘] เทวดาและมนุษย์ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ องค์ ได้บรรลุธรรม
การบรรลุธรรมครั้งละองค์สององค์ นับจำนวนไม่ได้เลย
- [๙] คำสั่งสอนของเราผู้เป็นศากยมุนี
กว้างขวางรู้กันโดยมาก เจริญแพร่หลาย
งอกงามดี บริสุทธิผ่องแผ้ว ในโลกนี้
- [๑๐] ภิกษุหลายร้อยรูปเป็นผู้ไม่มีอาสวะสิ้นราคะ
มีจิตสงบ ตั้งมั่น แวดล้อมเราทุกเมื่อ
- [๑๑] ในกาลนี้ บัดนี้ ภิกษุเหล่าใด เป็นพระเสขะ
ยังไม่บรรลุอรหัตตผล^{๓๖} ละภพมนุษย์ไป
ภิกษุเหล่านั้น ถูกริษยาชุนตำหนิ
- [๑๒] นรชนทั้งหลายชมเชยทางพระอริยะ ยินดีในธรรมทุกเมื่อ
มีความรุ่งเรือง ถึงจะท่องเที่ยวอยู่ในสงสารก็จักบรรลุได้
- [๑๓] กรุงของเราชื่อกบิลพัสดุ์ พระเจ้าสุทโธทนะเป็นพระบิดาของเรา
พระมารดาบังเกิดเกล้าของเราชาวโลกเรียกพระนามว่ามายาเทวี
- [๑๔] เราครองฆราวาสอยู่ ๒๙ ปี มีปราสาทที่อุดมอยู่ ๓ หลัง
คือสุจันทรปราสาท โภกนุทปราสาท และโกญจปราสาท

^{๓๖} ยังไม่บรรลุอรหัตตผล แปลมาจากศัพท์ว่า อปฺปตฺตมานสา (ดู มงคลสูตร. ๒/๕๖๒/๔๓๓)

- [๑๕] มีนางสนมกำนัล ๕๐,๐๐๐ นาง
 ล้วนประดับประดาสวยงาม
 พระมเหสีของเราชื่อว่า **โยธธา**
 พระโอรสของเราชื่อว่า **ราหุล**
- [๑๖] เราเห็นนิมิต ๔ ประการ
 จึงทรงราชพาหณะคือม้าออกผนวชแล้ว
 ได้บำเพ็ญเพียรประพตติทุกกริยาอยู่ ๖ ปี
 (จึงได้บรรลุพระโพธิญาณ)
- [๑๗] เราเป็นพระชินสีห์ประกาศพระธรรมจักร
 ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตกรุงพาราณสี
 เราเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชื่อว่า **โคตม** เป็นที่ฟังของสรรพสัตว์
- [๑๘] ภิกษุ ๒ รูป ชื่อ **อุปติสสะ** และ **โกทิตะ** เป็นอัครสาวกของเรา
 ภิกษุชื่อว่า **อานนท์** เป็นอุปัฏฐากอยู่ในสำนักของเรา
 ภิกษุณีชื่อ **เขมา** และภิกษุณีชื่อ **อุบลวรรณา** เป็นอัครสาวิกา
- [๑๙] จิตตคหบดีอุบาสกและหัตถกคหบดีอุบาสก
 ชาวเมืองอาฬวีเป็นอัครอุปัฏฐาก
 นันทมารดาอุบาสิกาและอุตตราอุบาสิกาเป็นอัครอุปัฏฐายิกา
- [๒๐] เราบรรลุสัมโพธิญาณอย่างประเสริฐ
 ที่โคนต้น **อัสถิตถพฤกษ์** เรามีรัศมีวาหนึ่ง
 ฟุ้งขึ้นไป ๑๖ ศอกทุกเมื่อ
- [๒๑] บัดนี้ อายุของเรามีน้อยประมาณ ๑๐๐ ปี
 ถึงเราจะดำรงอยู่เพียงนั้น
 ก็ช่วยหมู่ชนให้ข้ามพ้นได้เป็นจำนวนมาก
- [๒๒] เราตั้งคบเพลิงคือธรรมไว้สำหรับให้คนรุ่นหลังได้ตรัสรู้
 อีกไม่นานเลยแม้เรากับสงฆ์สาวก
 ก็จักปรินิพพาน ณ ที่นี้ เหมือนไฟสิ้นเชื้อ(ดับไป)
- [๒๓] คู่อัครสาวกเป็นต้นเหล่านั้นมีเดชไม่มีอะไรเทียบเคียง
 มียศและกำลัง เรามีร่างกายทรงไว้ซึ่งคุณ
 มีร่างกายวิจิตรด้วยพระลักษณะอันประเสริฐ ๓๒ ประการ^{๓๗}
- [๒๔] เรามีรัศมี ๖ ประการ สว่างไสวไปทั่วทั้ง ๑๐ ทิศ
 ดุจดวงอาทิตย์ ทุกอย่างล้วนจักอันตรธานไปหมดสิ้น
 สังขารทั้งปวงเป็นสภาพว่างเปล่าหนอ ฉะนั้นแล
- โคตมพุทธวงศ์ที่ ๒๕ จบ**

³⁷ ดูเชิงอรรถหน้า ๑๐ ในเล่มนี้

๒๖. พุทธปถิณณกัณฑ์
ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

- [๑] ในกัปอันประมาณมิได้นับจากภัทรกัปนี้ไป
ได้มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำวิเศษ ๔ พระองค์
คือพระตณ्हังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑
พระเมธังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑
พระสรณังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑
และพระทีปังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑
พระชินเจ้าเหล่านั้น เสด็จอุบัติขึ้นในกัปเดียวกัน
- [๒] สมัยต่อจากพระทีปังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า
ได้มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า**โกณฑัญญะ**
ทรงเป็นผู้นำพระองค์เดียวเสด็จอุบัติขึ้นในกัปหนึ่ง
ทรงช่วยหมู่ชนให้ข้ามพ้นได้เป็นจำนวนมาก
- [๓] อันตรกัปของพระผู้มีพระภาค**ทีปังกร**
กับพระศาสดาพระนามว่า**โกณฑัญญะ** จะคำนวณนับมิได้
- [๔] สมัยต่อจากพระพุทธเจ้าพระนามว่า**โกณฑัญญะ**
ได้มีพระพุทธเจ้าพระนามว่า**มังคละ** ทรงเป็นผู้นำ
แม้อันตรกัปของพระ**โกณฑัญญะ**กับพระ**มังคล**พุทธเจ้านั้น
จะคำนวณนับมิได้
- [๕] พระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ คือ พระนามว่า**มังคละ** ๑
พระนามว่า**สุนนะ** ๑ พระนามว่า**เรวตะ** ๑ พระนามว่า**โสภิตะ** ๑
ผู้เป็นมุนี ผู้มีพระจักขุ มีพระรัศมีสว่างไสว
ก็เสด็จอุบัติขึ้นในกัปเดียวกัน
- [๖] สมัยต่อจากพระพุทธเจ้าพระนามว่า**โสภิตะ**
ได้มีพระมหามุนีพระนามว่า**อโนมทัสสี**
แม้อันตรกัปของพระพุทธเจ้าพระนามว่า**โสภิตะ**
กับพระพุทธเจ้าพระนามว่า**อโนมทัสสี** จะคำนวณนับมิได้
- [๗] พระพุทธเจ้าทั้งหลาย คือ พระนามว่า**อโนมทัสสี** ๑
พระนามว่า**ปทุมะ** ๑ พระนามว่า**นารทะ** ๑ ผู้ทรงเป็นผู้นำ
ผู้เป็นมุนี ทำที่สุดความมืดได้แม้เหล่านั้น
ก็เสด็จอุบัติขึ้นในกัปเดียวกัน
- [๘] สมัยต่อจากพระนารทสัมมาสัมพุทธเจ้า
ได้มีพระพุทธเจ้าพระนามว่า**ปทุมุตตระ** ทรงเป็นผู้นำ
เสด็จอุบัติขึ้นในกัปหนึ่ง ทรงช่วยหมู่ชนให้ข้ามพ้นได้เป็นจำนวนมาก
- [๙] แม้อันตรกัปของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า**นารทะ**
กับพระศาสดาพระนามว่า**ปทุมุตตระ** จะคำนวณนับมิได้
- [๑๐] ในกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ (นับจากกัปนี้ไป)
มีพระมหามุนีพระองค์เดียว
คือพระ**ปทุมุตตระ** ผู้ทรงรู้แจ้งโลก ผู้สมควรรับเครื่องบูชา

- [๑๑] ในกัปที่ ๓๐,๐๐๐ (นับจากกัปนี้ไป)
 ต่อจากพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ
 ได้มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำ ๒ พระองค์
 คือพระสุเมธะและพระสุชาตะ
- [๑๒] ในกัปที่ ๑,๘๐๐ (นับจากกัปนี้ไป)
 ได้มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำ ๓ พระองค์
 คือพระปิยทัสสี ๑ พระอัทธทัสสี ๑
 พระธัมมทัสสี ๑ ล้วนเป็นผู้นำ
- [๑๓] ต่อจากพระพุทธเจ้าพระนามว่าสุชาตะ
 ได้มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สูงสุดแห่งเทวดาและมนุษย์
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นผู้ไม่มีบุคคลเปรียบได้ในโลก
 เสด็จอุบัติขึ้นในกัปเดียวกัน
- [๑๔] ในกัปที่ ๙๔ นับจากกัปนี้ไป
 ได้มีพระมหามุนีพระองค์เดียวคือ**พระสิทธิธตตะ**
 ผู้ทรงรู้แจ้งโลก ทรงเป็นดั่งคัลยแพทย์ผู้ยอดเยี่ยม
- [๑๕] ในกัปที่ ๙๒ นับจากกัปนี้ไป
 มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นผู้นำ ๒ พระองค์
 คือ**พระติสสะ ๑ พระปุสสะ ๑**
 ผู้ไม่มีบุคคลเสมอ ไม่มีบุคคลเปรียบ
- [๑๖] ในกัปที่ ๙๑ นับจากกัปนี้ไป
 มีพระพุทธเจ้าทรงนามว่า**วิปัสสี** ทรงเป็นผู้นำสัตว์โลก
 พระพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงมีพระกรุณา
 ทรงเปลื้องสัตว์ทั้งหลายจากเครื่องพันธนาการ
- [๑๗] ในกัปที่ ๓๑ นับจากกัปนี้ไป
 ได้มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำ ๒ พระองค์
 คือ**พระสิขี ๑ พระเวสสภู ๑**
 ผู้ไม่มีบุคคลเสมอ ไม่มีบุคคลเปรียบ
- [๑๘] ในภัทรกัปนี้ได้มีพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นผู้นำ ๓ พระองค์
 คือ**พระกกุสันธะ ๑ พระโกนาคมนะ ๑**
พระกัสสปะ ผู้ทรงเป็นผู้นำ ๑
- [๑๙] บัดนี้ เราเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า**เมตไตรย**จักมี(ในอนาคต)
 แม้พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ ก็ทรงเป็นนักปราชญ์อนุเคราะห์สัตว์โลก
- [๒๐] บรรดาพระพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นพระธรรมราชาเหล่านั้น
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นพร้อมด้วยสาวก
 จักตรัสบอกมรรคนั้นแก่ผู้อื่นหลายโกฏิ
 แล้วจักเสด็จดับขันธปรินิพพาน ฉะนี้แล

พุทธปกิณณกัณฑ์ที่ ๒๖ จบ

๒๗. ธาตุภาษนียกถา

ว่าด้วยการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

- [๑] พระมหาโคดมชินเจ้าผู้ประเสริฐ
เสด็จดับขันธปรินิพพานที่กรุงกุสินารา
พระบรมสารีริกธาตุของพระองค์
แผ่ไปอย่างกว้างขวางในนานาอารยประเทศ
- [๒] พระบรมสารีริกธาตุทะนานหนึ่งเป็นของพระเจ้าอชาตศัตรู
อีกทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงเวสาลี
อีกทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงกบิลพัสดุ์
และอีกทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงอัลลกะปิยะ
- [๓] ทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงรามคาม
ทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงเวณฐทีปกะ
ทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงปาวาของมัลลกษัตริย์
ทะนานหนึ่งอยู่ที่กรุงกุสินารา
- [๔] โทณพราหมณ์ให้ช่างสร้างสถูปบรรจุทะนานทอง
กษัตริย์กรุงโมริยะผู้มีหทัยยินดี
รับสั่งให้สร้างพระสถูปบรรจุพระอังคาร
พระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ๘ แห่ง
ตุมพเจดีย์เป็นแห่งที่ ๙
และพระสถูปบรรจุพระอังคารเป็นแห่งที่ ๑๐
ประดิษฐานอยู่แล้วในกาลนั้น
- [๖] พระบรมสารีริกธาตุ ๗ อย่าง
คือพระอุณ्हิส ๑ พระทาสุธาตุทั้ง ๔
และพระรากขวัญ ๒ ช้าง ไม่แตก
พระบรมสารีริกธาตุที่เหลือแตกออกจากกัน
- [๗] พระบรมสารีริกธาตุขนาดใหญ่เท่ากับเมล็ดถั่วเขียว
ขนาดกลางเท่าเมล็ดข้าวสารหัก
ขนาดเล็กเท่ากับเมล็ดพันธุ์ฝักกาด มีสีต่าง ๆ กัน
- [๘] พระบรมสารีริกธาตุขนาดใหญ่มีสีเหมือนทองคำ
ขนาดกลางมีสีเหมือนแก้วมุกดา
และขนาดเล็กมีสีเหมือนดอกมะลิ
รวมทั้งหมดมีประมาณ ๑๖ ทะนาน
- [๙] พระบรมสารีริกธาตุเหล่านั้นทุกขนาด
คือขนาดใหญ่มี ๕ ทะนาน ขนาดกลางมี ๕ ทะนาน
ขนาดเล็กมี ๖ ทะนานเท่านั้น

- [๑๐] พระบรมสารีริกธาตุเหล่านี้แม่ทั้งหมด
ประดิษฐานอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน
คือพระอุณฺหิสอยู่ที่เกาะสีหฬ
พระรากลขัณฺฑเปื้องซ้ายอยู่ที่พรหมโลก
และพระรากลขัณฺฑเปื้องขวาอยู่ที่เกาะสีหฬ
- [๑๑] พระทาสุธาตุงค์หนึ่งอยู่ที่ภพดาวดึงส์
องค์หนึ่งอยู่ที่นาคปุระ องค์หนึ่งอยู่ที่เมืองคันธารวิสัย
องค์หนึ่งอยู่ที่เมืองกาลิงคราช
- [๑๒] พระทันตธาตุทั้ง ๔๐ พระเกสาและพระโลมาทั้งหมด
เทวดานำมาไว้ จักรวาลละหนึ่งอย่าง
- [๑๓] บาตร ไม้เท้า และจีวรของพระผู้มีพระภาค
อยู่ที่วชิรานคร สบงอยู่ที่กุลฆรนคร
ผ้าปัจฉัตถธนะอยู่ที่สีลนคร(กรุงกบิลพัสดุ์)
- [๑๔] ธมกรกและประคตเอาจอยู่ที่กรุงปาตลีบุตร
ผ้าอาบนํ้าอยู่ที่กรุงจัมปา พระอุณฺณาโลมอยู่ที่แคว้นโกศล
- [๑๕] ผ้ากาสาวพัสดุ์อยู่ที่พรหมโลก ผ้าโพกอยู่ที่ดาวดึงส์
รอยพระบาทอันประเสริฐอยู่ที่หินเหมือนมียูอยู่ที่กัจฉตบุรี
ผ้านิสีทนะอยู่ที่วันตีชนบท ผ้าลาดอยู่ที่สวรรคค์ชั้นดาวดึงส์
- [๑๖] ไม้สีไผอยู่ที่กรุงมิถิลา ผ้ากรองนํ้าอยู่ที่วิเทหรัฐ
มีดและกล่องเข็มอยู่ที่กรุงอินทปัตถ์ ในกาลนั้น
- [๑๗] บริหารที่เหลื่ออยู่ที่อปรินตชนบท
หม่อมมนุษย์ในกาลนั้นจักบูชาบริหารที่พระมุนีทรงใช้สอย
- [๑๘] พระบรมสารีริกธาตุของพระโคตม
ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ กระจายแผ่กว้างขวางไป
เพื่ออนุเคราะห์สัตว์ทั้งหลาย เป็นของเก่าในกาลนั้น ฉะนั้นแล

ธาตุภาษณียกถาที่ ๒๗ จบ

พุทธวงศ์ จบ